

Nu är det några år, cirka sju stycken, sedan jag skrev berättelsen ”Fyrtio år är en lång tid”.

I inledningen nämns att det hänt mycket på 40 år. Faktum är att när man läser igenom historien så inser man att det har hänt en hel del även de senaste sju åren. Saker förändras, och det är en naturlig del av utvecklingen och helt i sin ordning. Man kan nog t.o.m. säga att det är ett sundhetstecken med förändring.

Butiker byter ägare, flyttar, utvecklas eller ändrar inriktning. Räddningstjänsten har flyttat, polisen har också flyttat, men vi får vara tacksamma att de är kvar inom kommunens gränser. Spännande att ibland göra en tillbakablick. Lite som att kika i facit, så här blev det. Tänk om man kunde kika framåt, nej det skulle nog inte vara bra.

Om någon av er som läser detta var med på träffen i augusti 2004 så skickar jag en hälsning till er. Ha det bra, mina vänner!

C. Eklund mars 2011

Fyrtio år är en lång tid. (Från boken, *Somt är sant.* utg. 2004)

Ibland händer något särskilt som får en att minnas människor och platser. Man kommer på sådant som har sjunkit ned i minnet, och man minns saker man trodde sig glömt bort. Detta hände mig på sensommaren detta år 2004.

Jag och några damer hade ordnat en klassträff, vi firade fyrtioårsjubileum. För fyrtio år sedan slutade vi högstadiet i Karlsborg. Vi var den allra första högstadiekullen med niondeklassare som gick ut i Centralskolan i Karlsborg. Vi hade en fantastiskt rolig kväll och massor av gamla minnen och berättelser kom fram. Vi slutade inte förrän sent på natten.

När man så äntligen kom ned mellan lakanen så snurrade tankarna runt i huvudet. De flesta man träffade på kvällen kunde man känna igen, några fick man fråga eller läsa på de namnlappar vi utrustat de flesta med för säkerhets skull. Visst minns man en hel del från förr, mer och mer när tankarna får snurra på en stund.

Karlsborg i början på sextioalet, om ni var med här då, kanske ni hänger med om jag berättar lite om de bilder som dök upp i mitt minne.

Vi kan ju börja vid Centralskolan, numer heter den Carl-Johanskolan, eftersom det var vår skola. Mittemot skolans huvudingång mot Kungsgatan där Föreningssparbanken ligger idag, där låg då, på sextioalet, Konsum-varuhuset. Ett litet varuhus i två etager, kläder i gatuplanet och hushållsartiklar i källaren. Mest minns jag källaren eftersom modern alltid skulle kolla på porslin och dylikt.

Intill Konsum på Kungsgatan låg en liten butik med färg och smink. Det var en filialbutik till den större kemikalie-affären i Rödesund.

Kommer ni ihåg den lilla butiken, då kanske ni också minns vem som jobbade där, jo det gjorde snälla och välsminkade Majken. Av henne kunde man bland annat köpa det lilla glasröret med hårläggningssväska, sedan kunde man rulla upp håret på taggiga plastrullar hållna på plats med en vit plastpinne. När håret hade torkat tuperade man lite sedan var det klart. Den större kemikalieaffären eller färghandel som vi säger idag finns ju fortfarande kvar i samma hus i Rödesund, men då, på den här tiden, låg färghandeln i lokalen strax intill, där Mias Kläder finns idag.

Kulturen, d.v.s. kommunbiblioteket, fanns i kommunhusets källare, med ingång från baksidans innergård. Där stod bokhyllor utmed väggarna, fyllda med röda bokryggar i rader. Några fernissade träbord och stolar, och så skulle vi vara så tysta som möjligt. Som möjligt alltså, det var inte alltid det var så möjligt men då fick man gå ut. Men jag gillade biblioteket, dit gick man för att låna en Hamre eller Biggles eller något annat i den stilen nu när man vuxit ifrån fem-böckerna. Sedermera upptäckte man här även Harry Martinsson och Ray Bradbury med flera. Har ni läst något av Bradbury, lite annorlunda kanske, tyckte jag då i alla fall.

Kommunhuset inhyste många aktiviteter mer eller mindre populära. Minns ni den utvändiga trappan på norrsidan av huset. Gick man upp den trappan och in i den smala dörren kom man till folktandvården. Först kom man in i kapprummet, redan där luktade det tandklinik, och sedan in i väntrummet som var ganska ljus, där fanns bordet med tidningar och ett par stolar och en hård soffa utmed den längsta väggen.

De där små fyrkantiga trätapparna på väggen ovanför soffan, jag fick aldrig veta varför de satt där, fantiserade ibland om det möjligen var ett konstverk associerande till tänder eller något sådant, men jag vet inte. Någon radio fanns det inte, det man hörde var tandläkarborrarna och de var stora och remdrivna, tror jag.

Längs med Storgatan i kommunhuset fanns provinsialläkarstationen. Väntrummet låg söderut och hade lite mera färg. Jag minns inte så väl hur det såg ut men jag minns att jag blev omplåstrad då jag trampat på trasigt glas i sanden vid Svartfjällsviken. Vi brukade cykla dit och bada, jag och kompiserna. Vi var förbannade på den idiot som krossat glas på en badstrand. Tur att hjälpen fanns.

Vart gick man då för att äta? Inte fanns det några pizzerior i byn på den tiden, det skulle dröja många år innan de dök upp, och inte fanns det någon Kanalkiosk och ingen Idas brygga eller Brocafé och definitivt ingen Kabys. Korv kunde man dock få på två ställen i byn, i Josefs korvkiosk vid gamla posthuset vid stationsplan, där kunde man till och med köpa pommes frites. Sedan fanns Korva-Karls lilla kiosk alldeles intill högvakten vid Blängen. Senare byggdes det en lite större korvkiosk vid Kärlekstigen utmed Blängen men den försvann då hotellet byggdes. Men det var som sagt senare, vid denna tid var inte hotellet mer än möjligen påtänkt. I hörnet Kärleksstigen-Strandvägen fanns fortfarande tallskogen kvar och en vit villa med entrén mot Kungsgatan. En liten spillra av villans stora trädgård finns ännu kvar i form av ett valnötsträd i hörnet Björkstigen-Kungsgatan. Ett träd som fortfarande är i livet, gå och titta ska ni se, obs. jag sa titta, abbans om ni skadar det.

Fik fanns det gott om då som nu, det som idag heter Gyllene Örnen hette då Kjällströms konditori och där kunde man köpa en läsk och kanelbulle om veckopengen tillät. Ibland delade man en bulle på två, det gick bra det också, kanelbullarna var jättestora. Jukeboxen stod på andra våningen vid sidan av trappan och den stora spegelväggen. Visst kostade det tjugofem öre att spela en skiva, eller hur?

Det var ofta Elvis som spelades, men jag var inget Elvisfans, vet inte varför, inget fel på Elvis. Men man hade ju gått med Tommy-nål på jackan förut. Ni som var med då kanske minns att man höll på antingen Tommy (Steel) eller Elvis, och man gick med en nål med ett litet fyrkantigt porträtt på sin favorit. Egentligen lyssnade jag nog på det mesta som spelades, tror jag, hade ingen speciell favorit, kanske möjligen "down town". Under den här tiden började man höra talas om och lyssna på några killar från Liverpool, Beatels hette de, de var bra. Minns ni Sputniks förresten, visst fanns det ett band som hette Sputniks, och så fanns ju DeciBells, ett band med Karlsborgs-anknytning, de var också bra. Sven-Ingvars kom ofta till Karlsborg, de brukade spela i Västra, S2 gymnastiksal, där var det dans nästan varje onsdag och lördag, men det var mest för lite äldre publik, tjugo till trettio år eller så.

Vad fanns det då på radion, inte så väldigt mycket, men en del fanns ju, listor som spelades och knapptryckningar vilka låtar som skulle vinna. Jag lyssnade nog en hel del på radio Luxemburg och radio Nord. Minns ni den, reklamradiokanalen Radio Nord på Östersjön. Minns fortfarande slogan om "*Roses limejuice, citrusjuicen som ju är sommarens mest läskande dryck*", som någon läste upp med engelsk brytning, jag hade modert att köpa den gröna vackra flaskan men juicen tyckte jag var sur. Juicen finns ännu, tycker fortfarande att den är lite sur. Två kanaler fanns det på radion, TV hade bara en kanal i början på sextioalet, och det var mycket Hyland det minns jag. Hylands hörna på lördagskvällarna, varje lördag, och alla tyckte det var så jättespännande när Per Oskarsson drog ner tre kalsonger av fyra. Ville man ha ännu mera spänning kunde man titta på bröderna Cartwright eller Perry Mason. Om det inte var tiotusen kronorsfrågan med Bearentz för då var den det mest spännande. En kanal alltså, TV-valet stod emellan att titta eller inte titta. Radiola hette vår TV och den hade teakjalousi att dra för när

man inte tittade. Undrar om någon kommer ihåg hur teakjalsi ser ut.

Åter till hur det såg ut på byn, det var väl inte så mycket att göra, man gick väl mest och kollade lite. Tog en promenad med någon kompis och ventilerade viktiga saker, kollade in om det var mycket folk ute på byn och i så fall vilka.

Ungefär mitt på Kungsgatan fanns Teaterkonditoriet, eller Teaterfiket som vi sa, där finns idag en pizzeria med trottoarservering. Teaterfiket hade sin uteservering på husets kortsida in mot gården.

Där fanns flera bord och fjädrande stålrörsstolar som var så suveräna att sitta och gunga på. Fast egentligen fick man bara sitta där om man varit inne och beställt fika först, satte man sej där ändå, utan fikabeställning, blev man nesligen bortkörd av någon äldre person som säkert var 30-40 år. Längst ner på Strandvägen, nästan nere vid torget, fanns det s.k. Revolverfiket med sina rustika blå trämöbler. Jag tror detta fik upphörde något av de här åren för i mitt minne fanns senare SAAB-försäljningen där.

Ganska nytt på den tiden var Centrumkonditoriet längre norrut på Storgatan. Detta fik fick behålla sin inredning länge, men på senare år har även Centrumfiket bytt skepnad och blivit pizzeria. Nu har jag redan nämnt att det finns två pizzerior i byn idag, det finns en tredje också, den som har funnits längst tid i byn och är inhyst i järnvägsstationen, enär det inte längre går några tåg på de förslyade spåren. Där förresten, vid stationsplan i korsningen Storgatan-Kungsgatan, där ICA nu ligger, låg vid denna tid ett gammalt järnvägshotell vid namn Gästis. Ett stort vitt gammalt hus var det, med öppen veranda mot Storgatan och en inbyggd mot Kungsgatan. Hotellets entréhall hade mörk inredning, med stora matsalen rakt fram och lilla till vänster. Stor och liten matsal fanns alltså, och bakficka vid sidan av stora dörren, samt resanderum ovanpå i två våningar.

Ville man inte äta på Gästis, och det var väl inget ställe för oss som var unga, så kunde man gå till Mjölkbaren, den låg inte så långt bort. Den fanns där bostadsområdet benämnt i folkmun för "fattiga och rika" finns idag. Ett vitt tjugotalshus med brutet tak, entrén mot Storgatan, man gick in i dörren mitt på framsidan av huset. Ett matrum till höger och ett till vänster och rakt fram var disken och kassan där man beställde.

Kanalhotellet fanns ju då som nu, men där var vi bara om någon fyllde jämna år i slakten. På den tiden tror jag att jag tyckte att interiören var mer intressant än maten, nu vid mogen ålder uppskattar jag verkligen även den goda maten.

"Storan" fanns ju också, Stora Hotellet, beläget vid Rödesunds torg på andra våningen ovanför järnhandeln, där hade vi vår avslutningsfest i nian. Båda är borta nu, men vi har fått en ny restaurang där järnhandeln låg.

Polisstationen ligger faktiskt fortfarande kvar på samma plats som förr och är fortfarande bemannad då och då. Förr fanns även distriktssköterska och brandstation i samma byggnad. Distriktssköterskan finns numer i vårdcentralen och brandbilarna står i gamla mejeriet utmed 49:an.

Minns ni mejeriet och mjölkaffären. Man gick dit och köpte mjölk i flaskor ställda i en trådkorg. De vita trådkorgarna hade plats för två, fyra eller sex flaskor. Genomskinliga eller bruna glasflaskor med ett tunt aluminiumlock där datumet fanns instämplat. Dörren till mjölkaffären finns kvar på samma ställe tror jag, och numer finns det brandstation och räddningstjänst där.

Intill mejeriet-brandstationen ligger en bensinmack, nu heter den Preem, då hette den Caltex.

På andra sidan järnvägen i Molidenbacken upp mot flottiljen fanns ytterligare en mack.

Koppartrans hette den, men den är borta nu, huset finns kvar och är ombyggt. Koppartrans med gul-svart logga, hade tak ut över pumparna och stora glasrutor in till butiken, som låg till vänster innanför dörren. Till höger låg bilförsäljningshallen, där stod ofta en folkvagn uppställd eller låg där i alla fall broschyrer på de senaste VW-modellerna med bilder på VW-variant, Karmann-Ghia, bubblor m.m. En gång i veckan var det visning och bilförsäljning.

Gick man in i butiken och rundade kassadysken med sina tändstift och allt möjligt, och fortsatte promenaden in i den lilla korridoren, så hade man toan rakt fram och strax intill gick trappan ner till verkstaden.

Till vänster fanns det lilla, lilla fikarummet, med den lilla diskhon och bänken. Ett bord stod vid

fönstret med utsikt över verkstadsplanen, några stolar och så fanns det naturligtvis kaffe. Fikabröd fanns nära, var man långben var det bara tio steg eller något sådant så var man hos GB-bagarn på Kärleksstigen. I källarplanet fanns som sagt bilverkstad och vid sidan av nerfarten till verkstaden stod handpumpen med oljeblandat för byns mopedister. Jag sommarjobbade där, det är därför jag minns den macken, jag putsade rutor och hjälpte folk att tanka, minns att jag tyckte det var rätt kul jobb.

Vid norra utfarten, mot Askersund fanns ytterligare två mackar. Båda finns kvar, det som var Esso heter nu Statoil och Gulf har blivit Q8. Nu kan man köpa korv i macken, det kunde man inte förr. Men man fick hjälp med bilen om den krånglade. Men dagens bilar krånglar sällan, så det är kanske rätt av mackarna att pyssla om föraren istället för bilen.

Affärer fanns det gott om på den tiden både på fästningen och i byn. På fästningen fanns då Bokhandel och Arvidssons. Bokhandel har sedan länge flyttat ner till torget och Arvidssons är borta. Kvar på fästningen finns nu som då Soldathemmet.

Färdades man Kärleksstigen från högvakten mot Södra torget passerade man också butiker, dels Lundkvist livs och GB-bagarn och framme vid torget fanns Andrés pappershandel och leksaker. Alla tre är borta, men på sätt och vis finns ju Lundkvists livs kvar i byn i form av ICAsupermarket. Sedan var det Jengards och Eklunds, Isgrens och Borås Textil. Av dessa finns endast Eklunds kvar i livet, och ligger på samma plats på Kungsgatan. Borås Textil fanns på den här tiden på Mellangatan, huset med den runda trappan revs för många år sedan affären flyttade till det hus som inrymt både fik och SAAB-försäljning.

Två skoaffärer fanns det då, Oscaria och Bergstedts skor. Idag har vi tyvärr ingen skoaffär i byn. Minns ni Bergstedts skor och alla skokartongerna som Arvida hade sådan superkoll på. Arvidas butik låg där sportaffären finns idag. Men dessemellan låg Parad livs där i många år.

Tempo på Storgatan, Konsums barackbutik och ”Gubben på verandan”, av de tre butikerna är Tempo och gubben borta men Konsum finns kvar. Fast baracken är ju borta och Konsum har blivit stor butik. Monark, alltså Karlsborgs cykel och sport, fanns då som nu, har bara flyttat några gånger. Avsömnad är däremot Strandbergs radio på Strandvägen. I den radio och TV butiken var jag pryö en gång i tiden, den låg i samma hus som bion, som då hette Saga.

En kulen höstkväll såg jag och min kompis *Kanonerna på Navarone* på Sagabion, när vi kom ut från bion var Vättern grym och man halvsprang bort till fiket, med sjalettknuten på hakan. Filmen var också grym, undrar just om vi var femton år då, vi kom i alla fall in på bion.

Det fanns förresten fler affärer på Strandvägen, Elanders pappershandel, den låg i det hus som Fonus finns idag. Elanders låg till höger om man står framför huset, i lokalen till vänster satt det en farbror och sålde Ford. Man hade alltså tre bilmärken att välja på i byn, VW, Ford och SAAB. Nu finns det visserligen bara ett bilmärke att köpa inom kommunens gränser, men det är minsann inte alla småkommuner som har det, och visst åker man bra i Peugeot.

Livsmedelsbutiker fanns det flera stycken, dels Landelius livsmedel på Strandvägen och Blomgrens livs som låg i det då precis tillbyggda Centrumhuset, samt Skaraslakteriet med sina vitkaklade väggar. Både Landelius livs och Blomgrens är ju borta och i Skara slakteriets lokaler kan man idag köpa gardiner. Fast en Landelius butik finns ju även idag, nu för byns herrar.

Klingvalls leksaker fanns vid Rödesunds torg, den butiken är också borta men leksaker kan man idag köpa i Bokhandel som finns i det nyaste av byns affärshus tillkommet långt senare och byggt på den tomt som på den här tiden rymde en villa med stor trädgård. Kjällströms blommor fanns ju då som nu, förr hade de också en filial i Södra Skogen. I Södra fanns också butiken Strumpan samt en Konsumbutik och Östers pappershandel. Alla tre butikerna är borta, och i lokalerna finns idag andra verksamheter.

Även en möbelbutik fanns i byn. Den låg på Kungsgatan där Nordéa ligger idag. I samma hus fanns då Apoteket och Beckers Ur. Inne i Beckers butik tickade många klockor, man riktigt hörde tiden, den fanns där, materialiserad, gick nästan att ta på. Där köpte jag min första klocka. Apoteket låg längst österut i huset, mot sjön alltså. Det hette redan då Apoteket Kronan och hade många fernissade hyllor utmed väggarna. Grunda hyllor med bruna glasburkar bakom den höga

disken. Butikslokalen, framför disken var inte så stor, men lokalen hade plats för en bänk utmed väggen att sitta på när man väntade.

På Kungsgatan fanns också en fotoaffär i det rödbruna huset med liggande panel på väggarna, det var Bykvists foto, den butiken försvann när det nya Apotekshuset byggdes. Säkert har någon av er suttit uppförstorad i skyltfönstret hos Bykvisten någon gång.

Även Kungsgatan var försedd med en matbutik vid den här tiden, den hette Höglunds livs och hade en kille anställd som körde ut varorna på en paketykel till dem som inte orkade bära hem dem själv, eller kanske berodde det inte på orken, vad vet jag, det var ju en annan tid.

Höglunds låg där socialdemokraterna och LO har sina lokaler idag.

Kungsgatan hade också en bio, Teaterbiografen, den låg där ICAs parkering är idag. Sällan var jag på den bion, men jag tror de hade två visningar per kväll. Kungsgatan hade även ett tryckeri och t.o.m. bokbinderi och en bank.

Nu höll jag på att glömma den viktigaste butiken av dem alla, i alla fall för skolungar, nämligen Frukhörnan. Den låg i korsningen Kungsgatan-Mellangatan där optikern är idag. Godis och frukt fanns i första avdelningen, blommor i den andra. Fast man fick ju inte gå och handla på annat än lunchrasten och inte var det varje dag som var godisdag. Godis fanns även i Pressbyrån, vid busstationen som vid denna tid var nybyggd och väldigt modern med stora fönster ut mot Storgatan. Brunlackade sittbänkar stod rygg mot rygg vinkelrätt mot de stora fönstren. På motstående sida i väntsalen fanns först de med hålmasonit inklädda telefonhytterna och längre bort i hörnet toaletterna. Pressbyrån har nu blivit Citykiosken och förser fortfarande skolans elever med godis och andra nyttigheter.

Har ni hängt med, var ni med på den här tiden kanske ni känt igen er. Ni har fått liten glimt från prasselkappornas tid, gympadojor utan dämpning, insydda elastabyxor och stora stickade tröjor. Fickjournalen, EP-skivor, Toy tuggummi och så konfirmationsundervisningen som blev ett avbrott i den vanliga läxläsningen. Tjejer med kjol hade strumpor med strumpeband, snart kom strumpbyxorna. Sedan kom allt det andra, transistorradiation, färg-TV med två kanaler, kort-kort och vita stövlar. Efter ytterligare en tid kom V-jeansen, bruna vävtapeter, datorer, mobiltelefoner m.m. Allt det där som kallas för utveckling. Men som sagt, det var senare. Jag bara mindes lite från då, för länge sedan, i början av sextiotalet, undrar hur de har det idag, ungarna i skolan?